26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7015 — 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1909 — ՇԱԲԱԹ — 22 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1327 — 13 Février 1909 — 26me année — N. 7015

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ե. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Ամբողջ տարեկան 80 Ղ.
» » վեցամսեայ 45 »
Դաւառներու համար տարեկան 100 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 12 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 ՓԱՐԱ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درهلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԾԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Փոութիւն.— Առողջութիւն.— Բժշկական խրատումներ:

Սանասարեանի հարց մը լրագրական էջերու մէջ դարձեալ: Ուսանող և տեսչութիւն դէմ դիմաց են:—Փոութիւն:

Ժամանակ մը տեսչութիւնը կը դատափետուէր իր եռապետական կազմութեանը համար. լոին զայրոյթ կար Մատաթեանի դէմ: Խնամակալութիւնը, վերջ մը տալու համար, տեսչութիւնը յանձնեց Աբուլեանի, անոր որ՝ բոլոր չշնանաւարներուն վկայութեամբ՝ կարողագոյնն է միանգամայն և հոգածուն վարժարանին գոյութեանը:

Մատաթեանը, այս ամառ, Պոլիս եկած էր՝ առեւտրական գործով զբաղելու համար: Ինչպէս կ'երևի, փոխելով իր դիտաւորութիւնը, նորէն դարձաւ Կարին:—Փոութիւն:

Աբուլեանի տեսչութեամբն ու Մատաթեանի հեռացումովը, հաւանաբար, Սանասարեանը պէտք է գտնէր իր ուղղութիւնը: Ու այսօր, դժբախտաբար, հակառակն է: Ձենք կրնար ըսել թէ Աբուլեանը անկարող է և անհոգ. իրեն գործակից ալ ունի չա՞տ ձեռնտու ուսուցչութիւն մը: Անշուշտ կայ ուրիշ բան մը:—Փոութիւն:

Ի՞նչ է ուրեմն ուսանողական խլրտումը:—Ըստ իս՝ խնամիական կցորդութիւններն են, գուցէ, որ ճարակ կը գտնեն կրթական հաստատութեանը մէջ: Ու ի՞նչ ցաւալի՝ յայտնութիւններ պիտի ըլլան ատոնք մեր ուսանողներու սրտին ու մտքին վրայ:—Փոութիւն:

Հաստակաբար կը կարծուի որ լաւ կ'ըլլայ հանգստեան թոշակով, միանգամ ընդ միշտ, Մատաթեանը նստեցնել իր տանը մէջ, ու այդ կողմէն գործ չունենալ. Աբուլեանի ալ իրաւունք տալ որ, տեսչի պարտականութեան հետ, տեսչական իրաւունք վայելէ և ընէ հաստատութեանը համար ինչ որ անհրաժեշտ է: Իսկ եթէ, կայ վարժարանին մէջ Աբուլեանէ լաւը, զանի Պոլիս կոչել իրեւ տեսուչ Կեդրոնականի: Այժմէն հաւատի կրնանք ըլլալ որ, տեսչի սղութեան մէջ, Աբուլեանի մը գոյութիւնը Կեդրոնականի գլուխը՝ Կեդրոնականցիներուն յեղեղած, բաղձացած սիրամարգ-ագռաւներու հետ անբաղդատելի առաւելութիւն մըն է: Ու, այս անգամ, փոութեան մէջ չէք տեսներ մանկավարժութիւնը:

Այս ամենուն հետ կարծեմ, ուսանողական չփացածութիւններ ալ կան: Մեր տղաքը, առհասարակ, սա կարծիքէն են թէ պէտք է ոտքի կոխան ընել ինչ որ մերն է, ի՞նչ որ Ազգինն է:—Փոութիւն:

Երկու դպրոցական, գիտութեանց օտարազգի ուսուցչին դասի ատեն, առիթ կուտան անկարգապահութեան մը, ու այն ատենսն որ ուսուցիչը ստիպուած է եղեր զանոնք դասէն դուրս հանել տալ և դուռնապէս բողոքել: Խնամակալութիւնը, անցած դէպքը քննելով, գրած է երկու ուսանողներու ծնողքին և հաղորդած որ իրենց որդիքը դատապարտուած են ութօրեայ հեռացումի մը: Ինչպէս կ'երևի, վճիռը խիստ դատուած էր երկու դպրոցականներէն: Ատոնք, խորհելով թէ կրնան, հարցը պարզելով, թեթեւացում մը գտնել, տեսչութեան կը ներկայանան և կը սկսին խօսիլ իրենց ձեւովը:

Ատոնց պատմութիւնը, խօսելու կերպը, իրենց փաստաբանութիւնը սա ապացոյցները կ'ընձեռէ թէ ո՛չ միայն ութ, այլ և քանի մը ուսթօրեայ հեռացումի արժանի էին: Որով՝ ուրիշ բան չէր մնար եթէ ոչ ըսել պարոններուն որ երթան քաւելու իր յանցանքը:—Փոութիւն:

Կը վարանին դուրս ելլելու:

—Հրամմեցէ՛ք, պարոններ:

—Ինչո՞ւ, էֆէնտի:

—Որպէս զի ուրիշ անգամ տեղի չտաք անկարգութեան:

—Ինչ ըսել է, էֆէնտի:

—Որպէս զի սովորիք տեղի չտալ անկարգութեան: Հրամմեցէ՛ք:

—Բայց էֆէնտի, Ազգին դպրոցն է սա:

Անաւասիկ անկարգութեան հանգոյցը մեր հաստատութեանը մէջ անկարգութիւնները պէտք է տեղի ունենան սա գերպաղց պատճառով որ ազգային են: Ուրեմն՝ ինչ որ «ազգային» է՝ անկարգութեան դատապարտուած ըլլալու է:—Փոութիւն:

Անաւասիկ գաղտնիքի մը լուծումը: Շատ կը վախնամ որ Սանասարեանի անկարգութիւնն ալ այդ տեսակէն ըլլայ,

Հին պատմութիւն մըն է ընելիքս.—Տեղափոխեցէք այդ ուսանողները օտար հաստատութեանց մէջ. զարկէ՛ք ատոնց գլուխներուն, յայտնի կերպով իրաւունքի բռնաբարութիւն իսկ ըրէք, կը տեսնէք որ կը համբուրեն զարնող ձեռքը: Իսկ ասոնք՝ որովհետեւ իրենց տունն է, ամէն բանէ առելի գորով, գուրգուրանք կայ, ուսանողութիւնը, իրաւունքի թիւրիմբռնումներով, բռնաւորի դեր կը ստանայ, պաշտաճութեան դէմ հետ, պարտակոնութեանցը դրժող, իսկապէս բռնաւոր մըն է:—Փոութիւն:

Այս բոլոր մեղքերուս վրայ՝ դպրոցական-ուսանողական Միութիւն(*) մըն ալ գործի գլուխ է: Ու գիտէ՞ք թէ ի՞նչ պէտք է ընէ սա. հարցեր պիտի ուսումնասիրէ, որոշումներ քուէարկէ, ատոնց գործադրութիւնն ալ հրամայէ, ու, ինչ որ ամէն բանէ առելի ակներեւ տեսնուած է, զօրեղագոյն պիտի նպաստէ դասադրանքի, զեղծումներու դպրոցական յարկերու տակ որոնք պէտք է մաքրուի և սուրբ ըլլային խսպառ: Քրդական առակ մը կ'ըսէ. Քրդին իշխանութիւն տուին, ամէն բանէ առաջ իր հարը գլխատեց: Երեւի մեր դպրոցական-ուսանողական Միութիւններն ալ, ամէն բանէ առաջ, իրենց դպրոցները պիտի սպանեն անկարգապահութեամբ և պարտազանցութեամբ:—Փոութիւն:

Ոչ, ազգային հաստատութիւնները, մեր ուսանողներուն մէջ, պէտք է բերեն այսուհետեւ կրկնակ պարտականութիւն, նախ իբրեւ հանրային հաստատութիւն, երկրորդ՝ ազգային հաստատութիւն:—Առողջութիւն է սա:

Սա այս, պատիւ կը սեպեմ անցած կեդրոնականէն օրինակ բերել: Մոսթիչեան Կեդրոնական մտաւ 90ին, իրեն հետ նաեւ այն ուսուցիչները որոնք մեծ դեր ունեցան հաստատութեանը ճակատագրին վրայ: Այն ատեն չորս հատ հակողներ կային, որոնց գործն էր, մեր երեւելիի հին կառավարիչներուն պէս, նստիլ դասարանին մէջ և հսկել ուսանողներուն վրայ:

Մեծ անպատուութիւն մըն էր սա. այդ գաղափարը մշակուեցաւ ուսանողներուն մէջ: Վեց ամիս հաղիւ անցած՝ երկու հսկողները ճամբու դրուած էին, յաջորդ տարին, նոյն ձեւով, ճամբուած էր երրորդը. կը մնար չորրորդը միայն որ պաշտօն ունէր ամէն ամսագլուխ անունները արձանագրել օրագիրներուն մէջ, դասերու վերջն՝ ու սկիզբը՝ զանգակին չու�ը քաշել:

Երբ կ'ըսեմ թէ հսկողները ճամբուեցան, կ'ուզեմ հասկնալ թէ ուսանողները հասան այն պատուախնդրութեան որ իրենց համար բարոյական վիրաւորանք մըն էր նստիլ հսկողի մը ձեւքին տակ, անոր ձայնովը մղուիլ դէպի իր բարոյական, կարգապահական պարտականութիւններ: Իւրաքանչիւր դասարան իր տէրը հանդիսացաւ, — ինքնավարութեան պէս բան մը: Արժանապատուութիւնը դասարաններուն կեանքը կը փրկէր: Այսպէս կեդրոնականը եղաւ Ազգին տունը, դրդիչ մը սուրբ և նուիրական զգացումներու, ո՛չ թէ սադրանքի, անկարգապահութեան և դաւադրանքի վայր, ինչ պէս կը հռչակուի հիմա: — Առողջութիւն էր սա:

Օրին մէկը, իրիկուան արձակուրդի մը ատեն, յանցաւոր ուսանող մը կոչուեցաւ Տեսչարան: Մոսթիչեան մի առ մի թուեց ուսանողին իր ըրածները: Ու երեսն ի վեր նայելով ըսաւ.

—Գիտէ՞ք թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ ձեր պատիժը, պա՛րոն:

Ես ինքս ալ, յանցաւորին հետ, անհամբեր կը սպասէի լսել:

—Դուցէ՞ք, ո՛չ մէկ պատիժ. ա՛ռ է ձեր պատիժը, և կասկած չունիմ որ կ'օգտուիք:

Ուսանողը սկսաւ լալ, ձայնով լալ, արձանացած իր կեցած տեղը: Տարակոյս չունիմ որ այդ անպատիժ մնալը պատիժ մը կրելէն աւելի ծանր եկաւ յանցաւորին:

— Առողջութիւն էր սա:

Մեր ուսանողները պէտք է հասնին այդ բարձրութեանը, արժանապատուութեան, այդ նոյն իսկ առանց պէտք ունենալու որ բռնական ուժ մը վարէ զիրենք թումբ կանգնելով այն թոյլ մտածումներու, մեքենայութեանց, դաւադրանքի որոնցմէ կը տարուին իբրեւ թէ պաղ ջրի հոսանքներէ:— Առողջութիւն է սա:

Դառնալով, մասնաւորաբար, սիրելի Սանասարեանցիներուն, պիտի յորդորեմ որ չափաւորուին, արդար պահանջումներ ընեն արդար և օրինաւոր միջոցներով. խաղալիկ չըլլան արտաքին ազդեցութեանց, այլ լրջօրէն պատրաստուին այն կեանքին որ Ազատութիւնը բերաւ մեզի անկէ օգտուելու համար, ապա թէ ոչ կը պատժուինք՝ յիմարաբար ջախջախուած: Բռնութեան զոհերուն վրայ պտտիլն է որ իբրեւ պակ կը դրուի հանրութեան կարծիքին մէջ. բայց Ազատութեան ջախջախուածներուն վրայ՝ անարգութիւնն է որ իբրեւ սիւն կը կանգնի:

Ուսանողական այդ անհարկի խլրտումներուն չափ՝ պա՛ղ ու անհարկի կը գրաւեմ բժշկական-քննական խլրտումները Հայրապետին առողջութեան շուրջը, և մանաւանդ, բան մը ընելէ առաջ, թերթերու մէջ իբրեւ լուր տրուիլը:

Ինչո՞ւ չորդին ինկած են:

Կաթողիկոսական հաստատութենէն առաջ ինչո՞ւ այդ հոգածութիւնները կը պակսին:

Նո՞ր տկարացաւ Հայրապետը:

Չէ՞ր կարելի լռիկ դարմանումներ ընել և տեղի չտալ նոյն կասկածներու մասին որոնք կարենան գուցէ կարգ մը անիրաւ ենթադրութեանց առիթ տալ:

Այդ խլրտումները կամ չուեթափանքները գուցէ անմեղասա արգիւնքներ ընեն նոյն իսկ կաթողիկոսին առողջութեանը մասին:

Պարո՞ն բժիշկներ, մի՛ վախցնէք Հայրապետը. ան կ'երթայ Էջմիածին. հոն ոչ ոք կը լրջանայ իր վրայ յարձակելու, անոր սպառնալու: Ու եթէ ճակատագրուած է որ Լուսաւորչի Աթոռը զինքը երկարատեւ չպիտի վայելէ, Արարատի հողը աւելի խազաղ հանգստարան կ'ըլլայ, ու ապագայ պատմիչը, կաթողիկոսներուն չարքը հետազօտած ատեն, ընդհատումի չի հանդիպիր:

ՀՐԱՆԴ

ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Մոկսքանչ, խանդագին և հիանալի ներկայութիւն մը բրաւ չորեքշաբթի գիշեր Բերայի հայութիւնը այն ազգաշունչ ներկայացման, որ կը տրուէր ի պատիւ հովանոցի նախկին վաճառական և ապագայ թաղականին Միհրդատայ Հայկազն:

Այս անունը որ դիպուածին մէկ հեգնանքովը չես գիտեր ի՞նչու դուրս եկաւ մոռացութեան անդունդէն, մոռցնել պիտի տայ դարերէ ի վեր պաշտուած անուններ, ինչպէս Հայկ Դիւցազն, Մեծն Վարդան, Արշակ Բ. և Մանդուխտ Կոյսը:

Այսուհետեւ Ցունվար 28ի օրը ազգային ոտն մը պիտի ըլլայ և օրացոյցները խաչ մը պիտի դնեն այդ թուականին առջեւ:

Վարդանանց զօրավարացին՝ չարաթի մը առաջ՝ Միհրդատայ նովանոցավաճառին որ կատարեցաւ...ի Բերթի Շան:

Եթէ այսուհետեւ ալ մարդ չըլլանք, յանցանքը Բեամբի փաշայինը չէ և ոչ ալ Անդիա Բիզայինը:

Ճշմարիտ յաղթանակ մը նմանը չի տեսնուած յաջողութիւն մը եղաւ. Զորեքշաբթի գիշերուան ներկայացումը որ սրտի և գրպանի ահագին գոհունակութիւն պատճառած ըլլալու է օրուան հերոսին:

Ազգին սիրոյն մեռնելու գաղափարը յիմարութիւն մը պիտի ըլլայ այսուհետեւ, քանի որ մարիֆեթը ազգին սէրէն ապրիլն է եղեր:

Եթէ այսպէս եղած ըլլար գիտնար Միհրդատ Հայկազն, առաջին օրէն ազգասիրութիւն կը ծախէր, փոխանակ հովանոց վաճառելու:

Ուշ արթնցաւ խեղճը, բայց il se rattrapera որքան ատեն որ այս ազգը կանդուն մնայ և ազգասիրութիւնը կանգունով չի ծախեն:

Բառասուներեթը ժամերէ ի վեր գլուխս կը ճաթեցնեմ կոր գիտնալու համար այս ամէն եղածին ի՞նչուն:

Հանելուկը հանելուկ մնաց սակայն և խելքս չի հասներ կոր սա զարմանալի բանին թէ, ինչու՞ հայերս նուազ enthousiasme կը դնենք օգնելու համար մեր այն եղբայրներուն որ անօթութենէ կը մեռնին Հայաստանի մէջ, քան այն ազակցութիւնը զոր կ'ընծայենք այնպիսի մէկու մը որ Թոքաթլեանին կը կտաւնի փորը և կոնակին վրայ մուչտակ մը կայ:

Առաջին անգամը չէ սակայն որ կը տեսնուի կոր թէ ժողովուրդները տղաքներու կը նմանին, զորս ոչինչով մը խաբել այնքան դիւրին է:

Տրուած թատերախաղը Նեճիպ Մելհամէ և Միհրդաս Հայկազն, առամ հինգ արարուածով, ոչ Իպսէնի գործն է և ոչ ալ Վիքթորիէն Սարտուի:

Մարդս հոգիին չափ սիրելու է Միհրդատ Հայկազն առանկ աչք գոցելու համար այդ pièceին առանակային հիւսուածքին առջեւ:

Չեմ գիտեր թէ ո՛վէ ատոր հեղինակը, բայց եթէ եղբարս ալ ըլլար, պիտի խրատէի իրեն կամուրջին գլուխը սկսեալ թուղթ ծախել փոխանակ թատերգութիւն գրելու:

Երբեք բեմը առանկ ատրնաքարշ կերպով չէր անպատուուած:

Եւ գտնուեցան մարդիկ որ ապուշներուն պէս ծափահարեցին հանոյք պատճառելու համար օթեակի մը մէջ ոլորուն պեխերով կանգնող կենդանի հերոսին որ ներկաներուն մէջ գուցէ մինակն էր որ չէր գիտեր թէ առանկ բաներ ե՞րբ պատահած էին իրեն:

Զինքը հետաքրքրողը ապահովապէս բեմին վրայ տրուած pièceը չէր, այլ այն pièce de cent sous-ները որ անկէ պիտի գային իրեն:

Այդ տեսակէտով ներկայացումը պարզապէս աքանչելի եղաւ:

Մինչեւ բերանը լեցուն թատրոն մը ուր նստելու տեղ չի կար: Ատանկ յաջողութեան մը արժանացած չէին ոչ Մոնսի Սիւլլի, ոչ Քօքլէնն, ոչ Սառա և ոչ ալ Մաեոլ:

Ցաւուն Աստուծոյ չըլլայ որ պահանջէք ինէ տալ ձեզի գաղափար մը ներկայացուած խաղին վրայ:

Առկէ բան մը չի հասկցան ոչ հանդիսականները, ոչ խաղացողները և ոչ իսկ... Միհրդատ Հայկազն successeur de Վարդան Մամիկոնեան:

Ի՞նչ որ ալ ըլլայ սակայն, ցոյց տրուած համերաշխութեան ոգիին վրայ ըսելիք չի կայ:

Ոչ ոք մերժած էր Միհրդատին հրաւէրը և մէկ զսպանակէ մղուածի պէս ամբողջ Բերայի հայութիւնը եղբայրասիրական տենդէ մը բռնուած եկած հաւաքուած էր Բերթի Շանի թատրոնին մէջ:

Սեղանաւորէն սկսեալ մինչեւ յեղափոխական ընկերները, աշխարհիկ նաղելի կէնտրս քով բոլոր վարժուհիները, մտաւորական աշխարհին ներկայացուցիչներուն քթին տակ ֆիւլիան պիլլն, և երեսփոխաններու օթեակներու մէջ սէոօրներու շարքը, Մամուլին... դրացի... բանիմիզները և գրագէտին դէմ առ դէմ եկեղեցիին ժամկոչները:

Երկու ցաւալի բացակայութիւն ամէնէն չատ աչքի կը զարնէր: Հոն չէին Աբրահամ Այվազեան և Մարմեանը:

Թատերական սրահէ աւելի, բանալիրի երեւոյթ ունէր թաղապետական թատրոնը ուր ամէն ոք կը ծխէր, կը թքնէր, կը հազար և աղմուկ կը հանէր, փոխանակ բալթոն հանելու:

Մեր երբեմնի ազգային Սահմանադրութեան տարեդարձին գացող ամբոխն էր որ եկած էր տեսնելու թէ ի՞նչպէս Նէճիպ Մէլհամէն ատնջած էր Միհրդատ Հայկազնը որ հակառակ կրած չարչարանքներուն Ղալաթիոյ աշտարակին պէս յաղթ ու քաջառողջ կը մնայ:

Կէս գիշերէն ժամ մը անցած ներկայացումը աւարտեցաւ... եկող տարի նորէն սկսելու համար:

Կեցցէ՛ Միհրդատ Հայկազն:

Ց. ԱԼԻՓԱՐ

ՔՆՆԻՉ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ՅԵՏԱՁԳՈՒՄԸ

Սահմանադրութեան ոգին ու տառը իսկապէս հասկցող որ և է Խորհրդարանի մէջ չէր կրնար տեղի ունենալ ինչ որ եղաւ Բ. օր Օսմ. Խորհրդարանին մէջ Հայաստան զրկուելիք Քննիչ Ցանձնաժողովին խնդրոյն առթիւ: Նախարարութիւնը զայդ որոշած էր և գործադիր իշխանութեան գլխոյն՝ վերադարձին՝ ալ վաւերացնել տուած, ուրեմն երբ Խորհրդարանը կը մերժէ իր քուէն այդ խնդրոյն համար, ուրիշ բան բրած չըլլար խորհրդարանական լեզուով, բայց թէ զլանալ իր վատահութիւնը օրուան նախարարութեանը, որ եթէ իր կարգին աղէկ ըմբռնած ըլլար թէ ի՞նչ է սահմանադրական վարչութիւնը, ուրիշ դատապարտանք չունէր տալիք անվստահութեան այդ ցոյցին, բայց թէ իր հրաժարականը տալ, կամ գոնէ յատկապէս վստահութեան խնդիր յարուցանել և պնդել որ կա՛մ իր առաջարկին ընդունուի և կամ հրաժարականը:

Բայց այդպիսի բան մը չբրաւ ոչ նոյն օր ոչ ալ յաջորդ նիստերէն մէկուն մէջ, գնալով թէ միայն իր առաջարկը չէր որ կը մերժուէր անվստահութեան նշանակութիւն առած այդ քուէովը, այլ և վեհապետական վաւերացումը, կայսերական Իրաշեն, որ առաջին անգամ ըլլալով այսպէս խնդրոյ առարկայ կ'ըլլար Խորհրդարանին մէջ:

Եւ այդ բանը որ անօրինակն էր իր տեսակին մէջ, տեղի կ'ունենար Հայոց վերաբերեալ ամէնէն կենսական խնդրոյն առթիւ, ինչ որ տեսնուած չէր բնաւ ուէ պարագայի մէջ և բնաւ հաւանական չէ որ պատահի ուրիշ որ և է խնդրոյ մէջ որ Հայէ տարբեր ազգի մը վերաբերի:

Երբ վերլուծենք Խորհրդարանին այս տարօրինակ ընթացքը հանդէպ Հայութեան ճակատագրին հետ անմիջական կապ ունեցող այն կարեւոր խնդրոյն՝ դիւրաւ պիտի համոզուինք թէ Խորհրդարանին չափազանցիչ մեծամասնութիւնը որ այդ քուէն տուաւ, աւելի հմիտական է քան նոյն իսկ Համիտ Բ, (plus royaliste que le roi, ինչպէս կ'ըսէին Ֆրանսացիները), վասն զի մինչ նախարարութիւնը կը մտածէ բռնապետութեան տակնի չարիքները և զանոնք գործող պաշտօնական կամ անպաշտօն արարածները վերցնել և Սուլթան Համիտ ինքն անգամ կը հաւանի, կը վաւերացնէ, Իրաշ կ'ընէ որ այդ պաշտօն ունեցող Ցանձնաժողովը զրկուի, անա Խորհրդարանը իր ստուարագոյն մեծամասնութեամբը կ'ընդդիմանայ նախարարական որոշման և կայսերական Իրաշէին այլեւայլ պարտաւորներով, որոնք սա նշանակութիւն միայն ունէին, թէ՝ մինչեւ իսկ եթէ Սուլթան Համիտ ուզէ որ վերջ մը տրուի Հայաստանի Հայոց եղած կեղեքումներուն, զրկանքներուն և անիրաւութիւններուն, Խորհրդարանը աւելի հմիտական քան նոյն ինքն Համիտ կայսրը, չուզեր որ Հայոց արդարութիւն ըլլայ, այլ կը փափաքի որ շարունակուին անոնց դէմ բռնապետական չվճռանին բոլոր արարքները, որոնց վերջ մը տալու համար կը զրկուէր Քննիչ Ցանձնաժողովը:

Եթէ երբէք ասկէ տարբեր նշանակութեան ողբալի բոթը լսեց: «Նա մեռա՛ւ ինձ համար»... ասաց առաքինի Տիկինը խորին հառաչանքով, և այսօրից ուխտեց՝ չը մերկենալ այս հագուստը, մինչեւ որդու կատարելիք չարագործութիւնները իւրաքանչիւրը չը դարմանէ:

Նրան չը զլսապատել էին իր հետ եկած լեռնականների նահապետները, որոնց թըւումն էին՝ Սամուէլը և ծերունի Արբակը: Պատանի Արտաւազդը անհանգիստ կերպով այս կողմ ու այն կողմ էր ընկած, և իր անելիքը ինքն էլ չը գիտէր: Տիկնոջ մի կողմում կանգնած էր Ռշտունեաց Գարեգին նահապետը, իսկ միւս կողմում՝ Մոկաց Վահրամ և Սասնոյ Ներսէհ իշխանները:

Զօրքը բռնել էր զանազան դիրքեր: Վասպուրականցիք տեղաւորուած էին այն բարձրութիւնների վրայ, ուր գտնվում էր իրանց Տիկինի: Ռշտունցիք թագնուել էին քաղաքի այգիների մէջ, կարիլով միակ ճանապարհը, որ տանում էր դէպի Երընջակ և Զուղայի կամուրջը: Սասունցիք փակել էին այն ճանապարհը, որ տանում էր դէպի Արտաշատ: Մոկացիք բարձրել էին Արաքսի կողմի ըլլակների վրայ: Եւ այսպէս, պարսից բանակը չորեքկողմից պաշարուած էր թշնամիներով:

Վերադարձան պատգամաւորները, յայտնեցին Վասպուրականի Տիկնոջը որդու պատասխանը: Տխրութեան մթին ամպը անցաւ պատիւոելի դէմքի վրայ, և նրա հեզ աչքերը լցուեցան արտասուքով:

(Շարունակելի)

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(123)

Ե.

ՄԱՅՐԸ

Դու դաւաճանել էիր ա՛յն հայրենիքին, որի հաստատութեան համար քո հայրերը արիւն էին թափել:—Այո՛, դու կորա՞ծ էիր քո ընտանիքի և քո քաղաքացիների համար: Բայց քեզ չը ծածկեց նրանց աչքերից ոչ հողը և ոչ գերեզմանի մթութիւնը, այլ այն ամօթը, այն նախատինքը, և այն անջնջելի արատը, որով ծածկուած էիր դու, և որով ծածկեցիր Արծրունիների պայծառ անունը...

Նա ձեռքը տարաւ դէպի կնճիռներով պատած ճակատը, չվեց թաւամազ յօնքերը, որ, կարծես թէ, խանդաղում էին նրա բոցավառ աչքերի կրակը, և ապա շարունակեց.

—Քո ընտանիքի արդար վրդովմունքին, քո քաղաքացիների իրաւացի բարկութեանը՝ դու պատասխանեցիր վրէժխնդրութեան կատաղի անգթութիւններով, ո՛վ քաջդ Մերուժան: Փոխանակ զղջալու, փոխանակ դարձի գալու, փոխանակ բարութեամբ կրկին գրաւելու նրանց սէրն ու յարգանքը, դու սկսեցիր բռնութիւն գործ դնել: Անխնայ կերպով այրեցիր Վան քաղաքը, որ քեզ և քո հայրերին էր պատկանում: Եւ անողորմ ձեռքով դէպի գերութիւն վարեցիր քո սեպհական հպատակներին: Ի՞նչ էր նրանց յանցանքը, ի՞նչով էին մեղաւոր քո քաղաքացիները: Նրանո՞վ, որ չը հնազանդուեցան քեզ, նրանո՞վ, որ չը կամեցան ուրացող տէր և իշխան ունենալ:

Նա ձեռքը մեկնեց դէպի բարձրաւանդակի գագաթին պարզած դրօշակը, ասելով.

—Նայի՛ր, ո՛վ քաջդ Մերուժան, ահա՛ այնտեղ ծածանվում է քո նախահարց դրօշակը: Նրա մօտ կանգնած է քո մայրը—ամբողջ Վասպուրականի Տիկինը: Նա դնում է քո առջեւ երկու բան՝ իր մայրական սէրը և իր դարավոր հպատակների զէնքը: Որը կամենում ես, ընտրի՛ր: Նա, յանուն քրիստոնէութեան, յանուն ծնողական գթութեան, պատրաստ է նեղել քեզ, պատրաստ է մոռանալ բոլոր ադեամալի անցքերը, եթէ դու կը ցուցուս պարսից բանակը, կը վերադարձնես հայոց գերիներին, և հաշտութեամբ վերջ կը տաս ներքին պատերազմին: Եթէ այս բոլորը կը կատարես դու, այն ժամանակ նա իւր մայրական ձեռքը կը մեկնէ քեզ համբուրելու, դու դարձեալ կը լինես Վասպուրականի տէրն ու իշխանը, և քո ժողովուրդը ամենայն հնազանդութեամբ կը խոնարհուի քեզ: Իսկ եթէ ոչ, թո՛ղ կռիւը, թո՛ղ դարձեալ արիւնը վճռէ Ատուծոյ կամքը:

Բոլոր ներկայ գտնուողները բարկութիւնից իրանց ատամները կրճտացնում էին և զարմանում էին Մերուժանի համբերութեան վրայ: Հայր-Մարդպետը մի առանձին արհամարհանքով հարցրեց.

—Շա՞տ զօրք է բերել իւր հետ Վասպուրականի Տիկինը:

Պատգամաւորը խէթ կերպով նայեց նրա երեսին, պատասխանելով.

—Նա բերել է իւր հետ Վասպուրականի ամենալաւ տղամարդերին, ո՛վ Հայր-Մարդպետ: Նրա հետ են և արագոտն մոկացիք, նրա հետ են և երկայնաղեղ սասունցիք, նրա հետ են և սարսափելի ռշտունցիք: Նրա հետ է և մեր պաշտելի սուրբ խաչի զօրութիւնը:

Հայր-Մարդպետը խնդաց, նկատելով.

—Վասպուրականի Տիկինը իւր շուրջն է հաւաքել իւր դրացի բոլոր լեռնական խառնիճաղանճներին:

Մերուժանի սառուցեալ տնաճութիւնն պատճառեց Հայր-Մարդպետի միջամտութիւնը և մանաւանդ նրա արհամարհանքը դէպի իւր մայրը: Մերուժանը մեծ յարգանք ունէր դէպի իւր մայրը, որպէս մի թշնամի, որի հետ կարելի էր մաքառել, բայց անտարելի էր դատել: Բացի դրանից, Մերուժանը՝ իւր խստասրտութեամբ հանդերձ՝ գիտէր գնահատել բարձրը, վսեմը և ազնիւը: Այդ էր պատճառը որ մի առանձին քաղցրութեամբ պատասխանեց.

—Գիտում եմ մօրս նախանձախնդրութիւնը, որ այսպէս անձնանուիրաբար պաշտպանում է իւր աշխարհի շահերը: Գիտում եմ և քո համարձակախօսութիւնը, ո՛վ քաջդ Գուրգէն, որ այդքան անկեղծաբար հաղորդեցիր ինձ մօրս պատգամները: Ցոյս ունեմ, որ իմ պատասխանն ևս նոյնչափ անկեղծութեամբ կը հաղորդես մօրը:

Գնա, ասա՛. եթէ նա իմ յամառ մայրն է, ես էլ նրա յամառ որդին եմ:

Առիւծի կաթը ծծողը՝ պէտք է որ փոքր ի շատէ առիւծի յատկութիւններ ունենայ: Թող նա չիսլէ ինձանից տոհմային յատկութիւնները: Ես չեմ կամենում պախարակել, թէ որքան նրա վարմունքը ինձ հետ աններելի էր, երբ ես մուտք գործեցի Հադամակերտ, և ոչ պիտի աշխատեմ ջատագովել, թէ որքան իմ բռնած ընթացքը ուղիղ է: Այդ բացատրութիւնների ժամանակը անցել է արդէն: Միայն այսքանը կ'ասեմ, եթէ Արծրունիները մի գովելի կողմ ունեն, — դա է նրանց հաստատամտութիւնը: Թո՛ղ նա չափահաս խախտել իմ կամքը, չափահաս ինձ թուլամտութեան մէջ նեռել: Ինչ որ սկսել եմ, պէտք է անպատճառ ի կատար ածեմ: Ոչինչ չէ կարող փոխել իմ միտքը: Թո՛ղ, որպէս ցանկանում է նա, կռիւը որոշէ մեր մէջ, թէ ո՛րն է Աստուծոյ տնօրէնութիւնը:

—Բայց դու հիւանդ ես, ո՛վ քաջդ Մերուժան:

—Իսկ իմ զինուորները բաւական առողջ են, ո՛վ քաջդ Գուրգէն:

Պատգամաւորները ոտքի ելան, ասելով.

—Թեղ նոյնպէս ցանկանում ենք կատարեալ առողջութիւն:

Նրանք գլուխ տուին և հեռացան:

Զարգուշակ դրօշակը, որ այնքան սարսափ ձգեց պարսից բանակի վրայ, պարզած էր այն ըլլաձեւ բարձրաւանդակներից մէկի գագաթին, ուր գտնվում էին Մերուժանի ձեռքով հրդեհուած Նախճուանի աւերակները: Դժբախտ քաղաքը դեռ ևս ծխում էր կրակի ու մոխրի մէջ: Իսկ դրօշակը նրա հանդէպ ծածանվում էր, որպէս մի սարսաֆոտ մխիթարութիւն: Նա իւր բարձր դիրքից իշխում էր պարսից բանակի վրայ: Իսկ ահարկու բանակը բռնել էր տափարակի ամբողջ տարածութիւնը, որ գտնվում էր բարձրաւանդակի ստորոտում:

Դրօշակի մօտ կանգնած էր Վասպուրականի Տիկինը և մեծ անհամբերութեամբ սպասում էր իւր պատգամաւորների պատասխանին: Նա ոտքից ցգլուխ հագած ունէր սգաւորի սեւ զգեստ: Այս դատարկում էր նա, սկսեալ այսօրից, երբ իւր որդու, Մերուժանի, ուրացութեան ողբալի բոթը լսեց: «Նա մեռա՛ւ ինձ համար»... ասաց առաքինի Տիկինը խորին հառաչանքով, և այսօրից ուխտեց՝ չը մերկենալ այս հագուստը, մինչեւ որդու կատարելիք չարագործութիւնները իւրաքանչիւրը չը դարմանէ:

Նրան չը զլսապատել էին իւր հետ եկած լեռնականների նահապետները, որոնց թըւումն էին՝ Սամուէլը և ծերունի Արբակը: Պատանի Արտաւազդը անհանգիստ կերպով այս կողմ ու այն կողմ էր ընկած, և իւր անելիքը ինքն էլ չը գիտէր: Տիկնոջ մի կողմում կանգնած էր Ռշտունեաց Գարեգին նահապետը, իսկ միւս կողմում՝ Մոկաց Վահրամ և Սասնոյ Ներսէհ իշխանները:

Զօրքը բռնել էր զանազան դիրքեր: Վասպուրականցիք տեղաւորուած էին այն բարձրութիւնների վրայ, ուր գտնվում էր իրանց Տիկինի: Ռշտունցիք թագնուել էին քաղաքի այգիների մէջ, կարիլով միակ ճանապարհը, որ տանում էր դէպի Երընջակ և Զուղայի կամուրջը: Սասունցիք փակել էին այն ճանապարհը, որ տանում էր դէպի Արտաշատ: Մոկացիք բարձրել էին Արաքսի կողմի ըլլակների վրայ: Եւ այսպէս, պարսից բանակը չորեքկողմից պաշարուած էր թշնամիներով:

*Վերադարձան պատգամաւորները, յայտնեցին Վասպուրականի Տիկնոջը որդու պատասխանը: Տխրութեան մթին ամպը անցա

թիւն ունի Խորհրդարանին այս ընթացքը, թող հաստատեն որոնք որ կրնան, իսկ մենք չարունակելով մեր խորհրդածութիւնները, կ'ըսենք թէ ասկէ տարբեր մեկնութիւն մը միայն ասով կրնայ տրուիլ թէ նախարարութիւնը իր որոշումը տալէն և կայսեր Իրատէն առնելէն ետք զղջացած կրնայ ըլլալ և կամ կայսրը փափագած ըլլայ Իրատէն ետ առնել, բայց որովհետև ագեղ տպաւորութիւն պիտի ընէր ինքնաբերաբար յետս ընկրկումը նախարարութեան կողմէն և Իրատէին յետս պահանջումը կայսեր կողմէն, համեմատաբար խորհուած ըլլայ Խորհրդարանին քուէին դիմել, գիտնալով անոր տրամադրութիւնները և վստահ ըլլալով թէ պիտի մերժուէր, կամ մերժուելու պէս անպայման յետաձգման վիճակի մը ենթակայ պիտի ըլլար։ Այդպէս անհնար է մեկնել նախարարութեան կողմէ արժանապատուութեան կամ վստահութեան խնդիր չարուցումը և անտարբեր ու անզգած մնալը այդքան հանդիսաւոր անվստահութեան ցոյցի մը առջև։

Միայն թէ ինչ որ չենք կրնար մեկնել սա է թէ այս միւնոյն անզգած անտարբերութիւնը ցոյց պիտի տար նախարարութիւնը Հայերու վերաբերեալ խնդրէ մը տարբեր խնդրոյ մը մէջ։ Եթէ ըսենք թէ կը տարակուսինք, իրաւունք չունինք, զի նախընթաց օրինակ մը չկայ մէջտեղ։ Բայց եթէ ըսենք որ ապագայ օրինակ մը չկայ մէջտեղ, շատ իրաւունք ունինք, վասն զի նորէն կը շեշտենք. երբեք չենք հաւատար թէ Խորհրդարանը այսպիսի ընթացք մը բռներ նախարարական որոշման մը և կայսերական Իրատէին դէմ, եթէ Հայոց չվերաբերող հարցի մը վրայ ըլլար խնդիրը։

Ուրեմն Օսմ. Խորհրդարանը հանդիսաւորապէս կ'ըսէ իր այդ քուէով թէ Հայաստանի մէջ բռնութիւն գործող մեծ ու փոքր պաշտոնեաներ, ինչպէս և անպաշտօն բանաւոր պէկերը, աղաները և ամէն կարգի ինքնակոչ պետերը կրնան սնարգել ու աներկիւղ չարունակել իրենց դժոխաւոր չահատակութիւնները, գիտնալով թէ որ և է պատասխանատուութիւն չպիտի հրաւիրեն իրենց վրայ, քանի որ Խորհրդարանն ինքն է որ արգելք կը հանդիսանայ անոնց վերջ տալու պաշտօն ունեցող Քննիչ Յանձնաժողովին առաքմանը և քանի որ այսուհետև նախարարութիւնն ալ ամէն պատասխանատուութիւնէ զերծ է այդ կողմէ, ըստ որում մերժուեցաւ Խորհրդարանէն՝ իր յարմար տեսած կերպով այն չարիքները ջնջելու համար որոշած միջոցին (Յանձնաժողովին առաքումը) կիրառութիւնը։

Թէ ինչ ուրախութիւն և քաջալերութիւն պիտի զգան Հայաստանի բոլոր զեղծանող պաշտօնեաները և անպաշտօն բռնաւորները ի լուր Խորհրդարանին այս տարօրինակ ընթացքին, դիւրին է երևակայել։ Իսկ ինչ որ երեւակայել կարելի չէ, սա է թէ այսպիսի ոգի ու տրամադրութիւն ունեցող Խորհրդարան մը ինչպէս պիտի իրագործէ այն մեծ յոյսն ու ակնկալութիւնը որ դրուած էր սահմանադրական բէժիմին վրայ, նկատուելով իբրեւ փրկիչ և կեցուցիչ Թուրքիոյ տառապեալ ժողովուրդներուն։ Կ'երևի թէ կարծուած էր որ բռնապետութեան տեղ Սահմանադրութիւն ընդունուելուն պէս, հրաշք պիտի գործուէր և ամէն բան ինքնին պիտի բարեփոխուէր։ Եւ սակայն բռնապետութեան ժամանակի չարեաց ու հարստահարութեանց ջնջման ու բարձման առաջիկը սահմանադրական իշխանութիւնը (Խորհրդարանը) ինքն է որ կը մերժէ և չի վաւերացներ։ Ա՛ս էր Սահմանադրութենէն սպասուելիքը. այսպիսի Խորհրդարան մըն է որ անոր վրայ դրուած այնքան յոյսերը ու ակնկալութիւնները պիտի պասկէ։

Այլ ինչ որ ամէնէն աւելի զարմուրելին է այս ամէնուն մէջ, սա է որ յանկարծ Հայ Ազգին դէմ հանդիսաւոր Թշնամութիւն, հակակրութիւն և արհամարհանք ցոյց տուած եղաւ Օսմ. Խորհրդարանը՝ Հայաստան զրկուելիք Քննիչ Յանձնաժողովին գործը ջնջելու իմաստ ունեցող իր այս ընթացքովը, վասն զի գիտէր թէ այդ Յանձնաժողովին կազմութիւնը օրէնս նախարարութիւնը ինքնաբերաբար չէր յղացեր, այլ Հայ Ազգին պաշտօնական գերագոյն ներկայացուցիչը եղող Երեսփ. Ժողովին յատուկ պատգամաւորութեան մը ձեռքով ըրած խնդանքի մը վրայ, որուն կառավարութիւնը ուղած էր գոհացում տալ, ճանչնալով եղած խնդրանքին արդարացի ու անմերժելի հանգամանքը։ Արդ՝ երբ Խորհրդարանը զայն կը մերժէ, մտանուրաչոտ Հայ Ազգին իրաւացի ու էական պահանջքն է որ կը մերժէ, վիրաւորելով ամէն Հայու սիրտը, վշտացնելով Ազգ. Ժողովի և Ազգ. Վարչութեան արժանապատուութիւնը և առաջ բերելով սա գաղափարը թէ Հայերը թող աւելի բան մը չյուսան և չսպասեն սահմանադրական Թուրքիայէն քան ինչ որ չէին ակնկալեր բռնապետական Թուրքիայէն։

Ահա այն ճմարիտ և անկեղծ ու լրատակ դասը զոր տուաւ մեզ, Հայերուս, Օսմ. Խորհրդարանը իր վերջին երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ արձակած այնքան տխրաղեցիկ որոշումովը։ Իսկ թէ ի՞նչ ընել պէտք է ա՞ս դասն ետքը, իմ տկար ուղղս չի կրնար հնարք մը գտնել, թող անոնք ճար մը գտնեն՝ որ Թուրքիոյ Սահմանադրութիւնը Թուրքիոյ բարենորոգում կը հասկնային և այդպէս կլլեցնել կ'ուզէին կեղծ կամ միամիտ հաւատքով։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ 1909 ՏԱՐԻՈՅ

Ս. Փ. ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Հիւանդանոցիս սեփական 1909 տարւոյ Ընդարձակ Օրացոյցը հրապարակ եկած է պատկերազարդ և ճոխ բովանդակութեամբ և կը ծախուի Հիւանդանոցի Գրասենեակը և բոլոր գրավաճառաց քով։

Գինն է 10 դրուշ։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ «ԱՐՔ» ՊԱՏՈՒԵԼԻ ՄԸ «ՍԷՐ ՐԱՇԻՊ»

Լրագիրներու մէջ քանի մը օր առաջ կարդացինք թէ Կ. Պոլսոյ Լանկա Էմմանուէլ, յոյն բողոքական և Թուէյբրը եկեղեցիներու հոգաբարձու անդամները ժողով կազմելով, ազգապետութեան դանդատ մը նշանակած և ժողովուրդին քուէարկութեանը յանձնած են և թէ Բերայի եկեղեցին չէ մասնակցած այս ընտրութեան, որուն հովիւը հրաժարեցուցուած Ազգապետի քեռորդին է։ Կարդացինք նաեւ թուրքերէն Սեճի Կազեթա թերթին մէջ թէ այս ընտրութեան հակառակ եղող անձեր բողոքագիր մը մատուցած են վարչապետին և դատական նախարարին։ Ահաւասիկ այս բողոքագրին ամփոփումը.

«Ամերիկեան խանի մէջ ծառայող (միւսթախտէմ) Յովհաննէս էֆ Գրիգորեան, իր կուսակիցներէն քանի մը մարդիկ ժողվելով, նոր Ազգապետ մը ընտրելու ձեռնարկած են, բայց յիշուած չորս եկեղեցիներէն երկուքը գոյութիւն չունին. այս հաւաքուած 19 անձերէն երկուքը օտարական, երկուքը ուրիշ Պարիզքարանները մէջ արձանագրուած մնացած, տասնրինգը որ և է պաշտօնական հանգամանք չունին և ինքնութիւնին անծանօթ և անընդունելի (նուիլիէթլերի մէջեռուլ վէ մէրտուռ) անձերէ բաղկացած են. ընտրուածն ալ ինքնութիւնը անյայտ և անծանօթ օտարական մըն է, և թէ այդ ընտրութեան Կ. Պոլսոյ բոլոր եկեղեցիներուն հոգեւոր և քաղաքական մարմինները, ժողովուրդին երեւելիները և ժողովուրդին կարեւոր մեծամասնութիւնը երբեք կարեւորութիւն չեն տուած և մերժած են. հասարակութեան քաղաքական և հոգեւոր մարմիններու անդամները և բոլոր երեւելիները հաւաքուելով կը բողոքեն այս անկանոն գործողութեան դէմ, ու կ'աղաչեն այն թուղթը իբրեւ քանի մը մերժուած անձերու վկայագիր նկատելով՝ անգործադրելի դարձնել մինչեւ որ ձեռնարկուած կանոնագիրը պատրաստուի և այդ կերպով ժողովուրդին գործերը չխանգարուին։»

Այս գրութեան ի՞նչ տեսակ, ի՞նչ ազդեցութիւն և ո՛րքանց կողմէ գրուած ըլլալը ինքնին հասկանալի է. այդ կեղտոտ գրութիւնը իր մէջ կը կրէ իր դատապարտութիւնը. այսպիսի թուղթ մը ստորագրողներուն որուելիք ածականը յարգելի ընթերցողներուն կը թողուցք, բաւական է որ քիչ մը ուշադրութիւն ընեն՝ հակասութիւնները ըմբռնելու և տեսնելու թէ այդ չորս եկեղեցիներուն երկուքին գոյութիւնը ուրացուած է. ուրեմն կ'ընդունին որ դուն երկու եկեղեցիներուն պաշտօնական մարմինը գոյութիւն ունէին և թէ այդ ընտրութիւնը կատարողներէն մէկ քանին ճանչցուած ըլլան։

Բայց այդ տարօրինակ գրութեան ամէնէն ուշադրաւ կէտը ստորագրութիւններն են։ Այս բացարձակ սուտերէ յօրինուած թուղթը կը կրէ ութիւններու քով Բերայի հովիւի ստորագրութիւնը իբրեւ «Սէր բաշիպ»... «Արք կղեր» կամ «Արք եպիսկոպոս», ինչպէս կ'ուզէք թարգմանեցէք... Ահա ձեզի նորութիւն մը, տարօրինակութիւն մը, կեղծիք մը, բողոքականութեան բուն ոգին և սկզբունքին բռնաբարում մը, «Արք պատուելի» մը նոր տեսակ բողոքականութիւն մը։ Եթէ այսպիսի տխրագոյն մը, ատելութեան մը, իշխանութիւն մը ստեղծուեր է, ինչո՞ւ չեն յայտարարեր, ինչո՞ւ միսիոնարներու միութիւններու եկեղեցիներուն ստորագրած պատուելիներուն չեն ճանչցներ, գոնէ Աւետարերի մէջ չեն հոչակեր։ Ո՞վ է զայն տուողը, ո՞վ է առնողը, ճանչնանք մեր Պապը, ճանչնա՛նք մեր «Արք»ը, երթանք ալեհամբոյրի...

Եթէ գոյութիւն չունի և միայն կառավարութեան աչքը ներկելու համար գաղտնապէս հնարուած բան մըն է, այն ատեն նենգութիւն է խարդախութիւն է, սուտ է, ամօթ է։

Եթէ այդ եկեղեցին եպիսկոպոսական գրած է և հովիւը արհիապատիւ մըն է, հանկալ կ'ուզենք, որպէսզի իրեն հանկցնենք թէ ինքը որ և է իրաւունք չունի Թուրքիոյ բողոքականներու ներքին գործերուն միջամուխ ըլլալու, ապա թէ ոչ ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մեր պատուարժան միսիոնարներուն, եկեղեցիներուն, բոլոր ժողովուրդին. թո՛ղ պատան և հրաժարեցուցուած հակաբողոքական ազգապետի կողմէ հնարուած և իր քեռորդիին չնորհուած այս չինծու տիպարը, թող իրեն հետ տասպալի անհետանայ։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ, առաջի օրը, աջակցումն Պ. Տրլակէ, ընդհանուր ներման ծրագրին վիճաբանութեանը պատուն, բուռն յարձակում մը կատարեց կառավարութեան և մանաւանդ դատական նախարար Պ. Պռիանի վրայ։ Պ. Պռիան, ճախակողմի ծափահարութեանց մէջտեղ, խստիւ մերժեց այդ յարձակումները, պերճախօս կերպով արդարացնելով իր անցեալը և քաղաքական պարկեշտութիւնը. նաեւ ըսաւ թէ ինքն ձեռքի տակէ չէ աշխատած Պ. Բէլէմանսոյի պաշտօնը յաջողցնելու համար։ Ընկերվարական Պ. Սէնպա պատասխանեց որ ներումը գործադրելի ըլլայ նաեւ լրագրական յանցանքներու և դիմադրականութեան ու հայրենասիրութեան հակառակ կարծիք ունեցողներու մասին։ Պ. Բէլէմանսо պատասխանելով յայտարարեց թէ և ոչ մէկ կառավարութիւն կրնայ ներել հակաձիւորականներուն։ Նախարարապետը յարեց թէ կառավարութեան վարդապետութեանց մէջ յարատեւելով, պիտի դիմադրէ նաեւ վտարուած պաշտօնատարներու վերահաստատումին և թէ երկու անգամ վստահութեան խնդիր պիտի յարուցանէ։ Երեսփ. Ժողովը 96ի դէմ 373 ձայնով մերժեց Պ. Մէնպայի առաջարկութիւնը՝ զինուորականութեան ու հայրենասիրութեան հակառակողներուն ներկու մասին։ Ժողովը ընդունեց օրագրին առաջին յօդուածը, որ ներում կուտայ Վիճեէօյի դէպքերուն և բոլոր գործադուլներու մասնակցողներուն։ Վիճաբանութեան չարունակութիւնը յետաձգուեցաւ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Լուսաւոր Թագաւորը, որ թեթեւ հարբուխի պատճառով առջի առաւուն չէր ա[illegible]լած Բոցտամի դամբարանը, կէսօրին Թագուհիին և Գերմանիոյ կայսեր ու կայսրուհիին հետ, այցելեց ապաստանները։ Թագաւոր գնաց Տրակոնիերու Ա. զօրագունդին զրահոցը, ուր սեղանի մը ներկայացուցաւ։ Լուսաւոր Է.ի մայրը՝ Վիքտորիա Թագուհին պետն էր այդ զօրագունդին։ Անգլիոյ Թագաւորը ու Վիլհելմ կայսրը ապա գացին Թանգարանը, ուր ներկայ էին նաեւ Թագուհին ու կայսրուհին։ Իրիկուան ժամ 7ին Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանը և իշխանուհին ընտանեկան սեղան մը տուին, որուն ներկայ գտնուեցան Թագաւորը, Թագուհին, կայսրը ու կայսրուհին։ Թիկ եղաը արքայական Օպերային մէջ հանդիսական ներկայացում մը տրուեցաւ. ներկայ գտնուեցան Անգլիոյ ու Գերմանիոյ վեհապետները, կայս. գերդաստանին անդամները, դիւանագիտական մարմինը և բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։

ԵՐԿՈՒ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒ ՄԵՌԸ

Ֆրանսայի Թատրոնը հետզհետէ անդարմանելի կորուստներ կ'ունենայ։ Պատուէն, Ռէյէէն ու Բոքլէն Երէցէն ետքը, Բոքլէն Կրասերն է որ յաւիտենական հրաժեշտի ողջոյնը կուտայ ֆրանսական թատերաբեմին։ Կը տիւռուի թէ 1907 դեկտեմբերին Աստուա Վէյլի մէջ Մէրլէն Աբբային դերը հինգերորդ անգամ կատարելէ ետքը, Բոքլէն Կրասեր յանկարծ հեռացաւ թատերաբեմէն. եկեղեցիի մը գաւիթը ապաստանած էր, ուրկէ ընդարմացած, հիւանդ և զառանցանքի մէջ հիւանդանոց մը տարուեցաւ։ Տանջալից ամսուան դարմանումէ բաւական կը նկատուէր և յոյս ալ կար թէ նոյնէն Մոլիէռի տունը պիտի վերադառնայ, սակայն մահը վրայ հասաւ։ Բոքլէն Կրասերի գործարանները հիւանդ չէին. Ջղային սպառում մը զգեստած էր զայն, մասնաւոր երկչոտութիւն մը առաջ բերելով։ Ինքզինքը կուրցած կը նկատէր և այդ պատճառով միշտ մկլամաղձոտ էր։ Վերջերս սակայն, առողջութիւնը բաւական բարւոքած էր և հետզհետէ իր առաջուան վիճակը կը գտնէր։ Երբ Բոքլէն Երէց մեռաւ, բժիշկները որոշեցին կարելի եղած զգուշութեամբ իմաց տալ. Նախ՝ բսին թէ հիւանդ է, շատ հիւանդ. վերջա՛ւ գէս հինգշաբթի օրը ծանուցին թէ եղբայրը մեռած է։ Բոքլէն Կրասեր սկսաւ յուսահատօրէն հեծկլտալ։ Ուրբաթ և շաբաթ լուռ մնաց, սակայն կիրակի օրը քիչ մը խօսիլ սկսաւ։ Երկուշաբթի օրը աւելի զուարթ արթնցաւ. սովորական նախաճաշը ըրաւ. պայծառ արեւ մը կարուցից պարտէզ ելլել։ Սենեակէն դուրս ելլելու միջոցին ըսաւ սպասաւորին թէ ինքզինքը լաւ չզգար և կ'ուզէ նորէն պառկիլ։ Հագուստները հանեց, անկողին մտաւ և իսկոյն անշարժ ինկաւ բարձին վրայ։ Անմիջապէս բժիշկը բերուեցաւ, որ մեռած ըլլալը ստուգելէ զատ ուրիշ բան մը չկրցաւ ընել։ Միւս եղբայրը՝ Պ. Կիւսթաւ Բոքլէն իմանալով, իսկոյն հիւանդանոց փութաց՝ Բոքլէն Կրասերի մօտ, որ անկողնին վրայ կը հանգչէր։

—Քաղաքէ Մէնտեռ ալ զոհ գնաց արքմար ու բիրտ արկածի մը։ Սէն-Ժէրմէնի թիւնէլին պատասանը պատրաստ մը կատարած պատուն թիւնէլին մէջ տեսաւ մարդ մը՝ կռնակին վրայ պառկած։ Այդ բաղուկը ու ոտքը երկաթէ գիծին վրայ էին՝ ջախջախուած. գանկն ալ ջախջախուած և ուղեղը դուրս թափուած էր. մտերը կային գաւազան մը և գլխարկ մը։ Գնահատեցին իսկոյն խմաց տուաւ իր պետերուն, որոնք հոն փութացին և հաստատեցին թէ Քաղիւլ Մէնտէսն է։ Վագէնն գտնուեցան 750 ֆր. «Էֆֆի տեսրակ մը և կնոջ ժամացոյց մը արձաթէ։ Կնոջը խմաց տուելով մարմնոյն տունը փոխադրուեցաւ։ Կ'ենթադրուի թէ Քաղիւլ Մէնտէս կառախումբին մէջ քնացած ըլլալով, կառախումբը կայարանէն քիչ մը առաջ կեցած ատեն, կարծելով որ ժամանած է, դուրս եկած ու կառախումբին ցնցումէն վար իջնալով գլուխը թիւնէլին պատին զարնուած ըլլայ։ Քննութիւնները առաջ կը տարուին։ Քանիւլ Մէնտէս 1841 մայիս 22ին ծնած է։ Հայրը՝ հրեայ է և մայրը՝ կաթոլիք։

ՀԱՅ-ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԵՄ

ՎԱՂԸ ՊԻՏԻ ԳՈՐԾԵՆ.— Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ ժամը 4.30ին Բրօֆ. Ց. Հ. Հեճիզեան։

*** Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամը 5.15ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

*** Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան մատուռին մէջ (Լանկայի եկեղեցիի պաշտամունք) ժամը 4.30ին Վեր. Գ. Տէմիրճեան։

*** Պայազիդ Հասան մատուռին մէջ ժամը 5.ին Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան։

*** Խասգիւղի մատուռին մէջ ժամը 8ին Վեր. Ս. Ց. Զարիկեան։

ԵՐԵՍ. ՔՐԻՍ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱԼՕԹԱԺՈՂՈՎ Գումգաբուի Ըսթին մէջ ժամը 9ին պիտի խօսի Տր. Հ. Ս. Պարնըմ նիւթ ուսնելով Լինքոլն նախագահի կենսագրութիւնը։

*** Սկիւտարի մատուռին մէջ ժամ 8ին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՀԸՆԿԷՅՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

ՕՍՄ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ՔՈՄԻԹԷԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան Քոմիթէին կեդրոնին կողմէ հետեւեալը զրկուած է Կ. Պոլսոյ Տիւրին.

«Վերջին անգամ առնուած գործակալութեանց հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան Քոմիթէն ձեռնարկած է Սուլթանը գահընկեց ընելով անոր տեղ գահը բարձրացնել Եուսուֆ Իզզէտտին էֆֆն։ Օտար լրագիրներէ ոմանք կ'ըսեն թէ պատերազմական նախորդ նախարար Բիւզա փաշա և Ծովային նախորդ նախարար Արիֆի փաշա այդ խնդրոյն մասնակից ելլալնուն համար պաշտօնանկ եղած են։ Մեր Քոմիթէն, որ կարծիքներու ամէնէն աւելի յուզուած միջոցին հայրենիքին փրկութիւնը ապահովելու համար ծայրայեղ չափաւորութիւն ցոյց կուտայ նախորդ շրջանին մէջ բռնապետութեան դէմ պատրաստած իր ներքին կանոնագրին մէջ ալ նշանակած ու հաստատած է որ Սուլթանին կեանքը ուկայա. իրաւունքները պիտի պաշտպանուին։ Ո՛րքան պատն որ հաւատարիմ մնայ Սահմանադրութեան։ Հետեւաբար մարդկութեան և օսմանցիութեան թշնամի կարգ մը ողորմելիներու կողմէ չի գիտցուիր ի՞նչ անիծեալ նպատակով մը երեւան հանուած այդ սուտը բացարձակապէս և ամենայն իստութեամբ կը հերքենք։»

—Օսմ. Քոմիթէին Պրուսայի ճիւղն ալ երէկ իրիկուն սա հեռագիրը ուղղած է կեդրոնին.

«Մեր բոլոր ընկերներուն հետաքրքրութիւն և յուզում պատճառեց այն պարագան թէ նախարարներուն ամէնէն կարեւորները և ազդին վստահութիւն վայելող երկու հիմերը կազմող պատերազմական ու ծովային նախարարները բաւական պատճառի և Սահմանադրութեան անհամապատասխան կերպով փոխուած են։ Ներկայ կացութեան բոլորովին անյարմար է այսքան փափուկ ժամանակի մը մէջ նաղրմ փաշան Բ. զօրաբանակէն հեռացնելով պատերազմական նախարար անուանել ու անոր յաջորդ կարգել Անատուլլան փաշան և ծովային նախարարութեան համար ալ Հիւսնի փաշան փոխանորդ կարգել։ կը ծանուցանենք թէ չատ զգացուած և յուզուած ենք Եպարքոսին այդ ինքնակամ ընթացքին հանդէպ, որ հիմովին հակառակ է Սահմանադրութեան։»

ՆԱԽԱՐԱՐԱ ԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Շուրաի Իւմմէդ կը չարունակէ քննադատել նախարարական մասնակի փոփոխութիւնը։ Նախարարաց Խորհուրդին երէկուան նիստին մէջ, կ'ըսէ նոյն թերթը, նախարարներէն մէկը հարցուցեր է Եպարքոսին թէ պատերազմական և ծովային նախարարները ի՞նչ պատճառաւ փոխուած են։ Եպարքոսը պատասխաներ է թէ երկու պատճառներ կան. մէկը՝ յայտնի և միւսը՝ գաղտնի. առաջինը՝ ծովային նախարարին նախապէս տուած հրաժարականը և պատերազմական նախարարին ալ ատիճանի բարձրացումով պատուուիլը։ Իսկ գաղտնի մասը չատ կարեւոր է։ Եպարքոսը ատոր վրայ գահընկէցութեան խնդիր մը մէջտեղ դրեր է։ Նախարարներէն մէկը յայտարարեր է թէ գահընկեցութեան խնդիրը հեռագրական գործակալութեանց կողմէ երէկ հաղորդուած և անչուչտ չենծու լուրի մը հետեւանքն է, նաեւ թէ այդ հեռագիրները երբէ՛ այսինքն երկու նախարարներուն փոփոխութենէն հաւր ժամանած են. նոյն նախարարը յայտարեր է թէ խնդրոյն մէջ որոմանութիւն չկայ։ Եպարքոսը պատասխաներ է թէ երկու չարաթէ ի վեր տեղեակ է այդ մէջտեղէն։ Շուրաի Իւմմէթ կը յարէ թէ նախարարները նկատելով որ Եպարքոսը երկու չարաթէ ի վեր գահընկեցութեան նման կարեւոր խնդրի մը տեղեակ ըլլալով հանդերձ նախարարաց Խորհուրդին տեղեկութիւն չէ հաղորդած, այդ պարագան իրենց համար անարգանք մը ու անվստահութիւն մը համարելով ցաւ կը յայտնեն, նաեւ կը պահանջեն Եպարքոսէն իրենց բացատրութիւն տալ այդ տեսակ կարեւոր խնդրի մը համար, բայց Եպարքոսը չի հաւանիր։ Նախարարներն ալ մեծապէս ցաւ յայտնելով մեկներեն նախարարաց Խորհուրդէն։ Նոյն թերթը կ'իմանայ որ թէ՛ առջի իրիկունը և թէ երեկ դանդիմին դումարման մասնակցող նախարարներուն մեծ մասը հրաժարած է և միւսներն ալ պիտի հրաժարին։ Եպարքոսը նաեւ յայտարարեր է որ Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան Քոմիթէին փափաքը ու թելադրութեամբն է որ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆֆն կ'ուզուի գահ բարձրացնել։ Շուրաի Իւմմէդ բացարձակապէս կը հերքէ այդ յայտարարութիւնը։ Օսմ. Քոմիթէին թերթը խստիւ կը քննադատէ Քեամիլ փաշայի ընթացքը՝ բոլորովին հակառակ գտնելով Սահմանադրութեան և իբրեւ բռնապետական նկատելով։ Տգան ալ, որուն Այտրին մէջ բրածները մոռցուած չեն, մեծ դեր ունի վերագրեալ հեռագիրներու խնդրոյն մէջ։

—Պատերազմական ու ծովային նոր նախարարներն ալ բողոքեր են Քեամիլ փաշայի այդ ընթացքին դէմ։ Շէյխ-իլ-Իսլամն ալ նոյն իսկ հրաժարելու վրայ է։

—Դատական նախարար Մանիասլզատէ Ռէֆիզ պէյ ալ հրաժարական տուած է Եպարքոսին ուղղուած գրութեամբ մը բսելով որ պատերազմական ու ծովային նախարարներուն փոփոխութիւնը Սահմանադրութեան հակառակ է, որով այդ կերպով կառավարուող մարմնոյ մը մէջ չի կրնար գտնուիլ։

—Շուրայի Իւմմէդի խմբագիրներէն մէկը տեղեկութիւն ուղեր է կայս. պալատ առաջին քարտուղարէն, որ յայտարարեր է թէ պարտ ընաւ տեղեկութիւն չունի գահընկեցութեան խնդրէն։

—Ներքին գործոց Նախարար Հիւսէյին Հիլմի փաշա յայտարարեր է Շուրայի Իւմմէդի խմբագիրներէն մէկին թէ հրաժարելուն պատճառը այն է որ ինքզինքը գիտցող մարդու մը համար անկարելի պաշտօնակցութիւնը չարունակել նախարարպետի մը հետ որ երկրին համար խիստ կարեւոր խնդիր մը դանդիմին չի հաղորդեր և գաղտնի կը պահէ, ինչ որ հակառակ է Սահմանադրութեան։ Հիլմի փաշա որսորդ վաչտերու փոփոխութեան լուրին համար ալ ըսեր է թէ այդ տեսակ բան մը չկայ։ Տպագրական օրինագիծին համար Հիւսէյին Հիլմի փաշա ըսեր է որ ինք մամուլի ազատութեան կուսակից է, սակայն իր ջանքերուն հակառակ այդ տեսակ օրինագիծ մը պատրաստուեր է դանդիմին մէջ տիրող հոգեկան վիճակին հետեւանքով։ Ներքին գործոց Նախարարը յայտեր է թէ Քեամիլ փաշա ամէնէն աւելի պահանջող է մամուլը սահմանափակելու, վասն զի անցեալ օրուան Նախարարաց Խորհուրդին մէջ առաջարկեր է պատիժները աւելի լուրջ հիմերու վրայ հաստատել, լրագրի արտօնութիւնը երեսուն տարին լրացուցած ու բարձրագոյն վարժարաններէ վկայականներու յատկացնել և ոչ թէ մէկ տարուան, այլ երեք ամսուան բանտարկութեան դատապարտուածներուն ալ լրագրի արտօնութիւն չտալ, բայց Նախարարաց Խորհուրդը չէ ընդուներ։ Հիլմի փաշա, Եպարքոսէն ստացած հեռագիրները ցոյց տալով, հերքեր է այն լուրը թէ փախստական Իզզէթ փաշայի յանձնարարութեամբ ներքին գործոց նախարար կարգուած ըլլայ։

—Ծովային Նախորդ Նախարար Արիֆի փաշա յայտարարեր է Շուրայի Իւմմէդի խմբագիրներէն մէկին թէ Եպարքոսին կողմէ իրեն վերագրուած արարքներուն համար պիտի բողոքէ Երեսփ. Ժողովի առնելիքներուն։

—Թանին ալ նախարական մասնակի փոփոխութեան վրայ խօսելով կ'ըսէ.— «Երեսփոխաններէ ոմանք կ'ուզէին գիտնալ թէ Եպարքոսը իր բռնապետական արարքին համար ո՞երկէ ոյժ գտած է. ատոր պատասխանը չատ պարզ է. Եպարքոսը Երեսփ. Ժողովէն առաւ այդ ոյժը. երբ թուղթէ հելվայէ մը աւելի արժանիք չունեցող անոր յայտագիրը այնքան լուսն ծախերու կ'արժանանայ, հարկաւ Եպարքոսը իրեն հլու գործիքը պիտի նկատէ Երեսփ. Ժողովը և ուզածին պէս պիտի վարուի. բարեբախտաբար ազգը չուտով արթնցաւ։»

—Մեծ-Եպարքոսը այսօր Երեսփ. Ժողովին ներկայ չպիտի գտնուի, բացատրութիւններ տալու համար, գեսպաններու ընդունելութեան օրը ըլլալուն պատճառաւ։ Նախարարապետին տալիք բացատրութիւնները չորեքշաբթի օրուան Դիստին յետաձգուեցան։ Սերպեսկի կը կարծէ թէ այդ օրը գռնփակ տեղի պիտի ունենայ Երեսփ. Ժողովի գումարումը։

—Ելմտական նախարար Զիհնի փաշա, այսօր, վերջնականապէս պիտի հրաժարի։

— Սելանիկէն հետեւեալ հեռագիրը ուղղած են Սապահի.

«Հոս յայտնուած մը հրատարակուեցաւ թէ որսորդ զինուորները Սէլամլիքի չեն զացած և թէ կ'աշխատուի զանոնք կ. Պոլսէն հեռացնել, վասն զի մտադիր են Սուլթանը գահընկէց ընել և անոր տեղ գահը բարձրացնել Եուսուֆ Իզզէտտին էֆֆն։ Սուտ չէ թէ ոչ։»

Սապահի արտօնատէրը սապէս պատասխաներ է այդ հեռագրին.

«Գահընկեցութեան զրոյցը անհիմն է։ Եպարքոսը ատոր կարեւորութիւն տալով պաշտօնական ըրաւ պատերազմական ու ծովային նախարարները։ Խնդիրը յերիւրանք մըն է միայն։ Որսորդ զինուորները, իրենց համար անարգանք մը նկատելով այդ պարագան, Սէլամլիքին ներկայ չգտնուեցան։ Եպարքոսը ձեռնարկեց զանոնք հեռացնելու, սակայն կարելի չեղաւ։ Երեսփ. Ժողովը Եպարքոսին դէմ է։»

ՌՈՒՍԻԱ ԱԼ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԲՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱԿԱՌԱՋԱՐԿԻՆ

Առջի օրուան թուականով Բեռլերսբուրգիէն ստացուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Արտաքին գործոց Նախարար Պ. Իզվոլսքի երէկ օսմ. դեսպանին յանձնեց Թուրքիոյ հակառաջարկին դէմ իր պատրաստած պատասխանը։ Այս պատասխանը կ'ըսէ թէ ռուս կառավարութիւնը հաճոյքով կ'ողջունէ Թուրքիոյ համակերպումը իր ծրագրին, որովհետեւ այդ կերպով Թուրքեւպուլկար համաձայնութեան ճամբան կը բացուի։ Դարով Թուրքիոյ այն առաջարկին թէ Ռուսիոյ ունեցած իր պարագը մէկ անգամէն վճարէ, ռուս կառավարութիւնը սկզբունքով պատասխան է այդ խնդիրը նկատի առնելու, պայմանաւ որ ռուսական չահերուն և իրաւունքներուն համար պէտք եղած ապահովութիւններ տրուին։ Բայց այժմ ամէնէն աւելի սիրողականը Գուլվարիոյ պատճառած վնասներուն անմիջական կարգադրման պէտքն է։ Բոլոր տերութիւնները իրենց համակրութիւնը յայտնեցին Ռուսիոյ առաջարկին առթիւ. այս պատճառով անկարելի է ընդունիլ որ Թուրքիոյ հատուցուելիք յիշեալ վնասները 120-125 միլիոնէ աւելի գնահատեն։ Ռուսիոյ առաջարկը գոհացում կուտայ թէ՛ Թուրքիոյ և թէ՛ Գուլկարիոյ. նմանապէս առիթ կ'ընծայէ Թուրքիոյ որ Ռուսիոյ ունեցած իր պարագը մէկ անգամէն վճարէ։ Ռուս կառավարութիւնը առանց սիղմունքով մերժելու Թուրքիոյ իրեն ունեցած պարագը մէկ անգամէն վճարելու տաքնչարկը, կը հրաւիրէ Թուրքիան որ կրկին անգամ քննէ Ռուսիոյ եղեմական առաջարկը (որ կը կայանայ 120-125 միլիոն ֆր.ի պուլկարական փոխարինութեան մը վրայ) և անմիջապէս քանակցի այդ առաջարկին իրագործման համար։

ՊԱՏՏԱՐԱԶՄԱԿԱՆ Նախարար Նազրմ փաշա, երէկ, Սէլամլիքի արարողութենէն ետքը տողանցում մը կատարել տրուաւ բոլոր զինուորներուն, անոնց վիճակը հաւկնալու համար։

ԶԻՆՔԻ ՌԱՇԻՈՒՐ.— Իգսամ կը հերքէ Նոյէ Ֆրայէ Բրեսեի այն լուրը թէ Շքարարայի ու Մանասգրրի Նահանգաց իսլամ ժողովրդեան 50,000էն աւելի Մարգինի հրացան բաշխուած ըլլայ

Հ. Ջ. ԳԱՐԵԳԻՆ ՆԺԴԵՀ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր Գ.

Գրականությունը Ներսես Շնորհալուց մինչև Նարեկացի։ Գրականությունը Գրիգոր Նարեկացուց մինչև Նահապետ Քուչակ։ Գրականությունը Նահապետ Քուչակից մինչև Սայաթ-Նովա։ Գրականությունը Սայաթ-Նովայից մինչև Աբովյան։ Գրականությունը Աբովյանից մինչև Նար-Դոս։ Գրականությունը Նար-Դոսից մինչև Հովհաննես Թումանյան։ Գրականությունը Հովհաննես Թումանյանից մինչև Եղիշե Չարենց։ Գրականությունը Եղիշե Չարենցից մինչև Վահան Տերյան։ Գրականությունը Վահան Տերյանից մինչև Հրանտ Մատևոսյան։ Գրականությունը Հրանտ Մատևոսյանից մինչև Գուրգեն Մահարի։ Գրականությունը Գուրգեն Մահարուց մինչև Հրանտ Մաթևոսյան։ Գրականությունը Հրանտ Մաթևոսյանից մինչև Գուրգեն Խանջյան։ Գրականությունը Գուրգեն Խանջ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԻՑԻՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին վիճակահանութեան 24000 թիւերը փետր. ամսուն մէջ հետեւեալ կերպով պիտի բաշխուին վեց օրեն:

Առաջին օր, 1 փետր. 1324, կիրակի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դրամար
2	100000	200000
4	40000	160000
15	20000	300000
50	10000	500000
125	4000	500000
204	800	163200
3600	200	720000
		2543200

Երկրորդ օր 5 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դրամար
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Երրորդ օր 10 փետր. 1324, երեքշաբթի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դրամար
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
212	800	169600
3600	200	720000
4000		2269600

Չորրորդ օր 15 փետր. 1324, կիրակի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դրամար
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Հինգերորդ օր 19 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դրամար
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Վեցերորդ օր 26 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հաս	Ոսկին 100էն	Դրամար
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
207	800	165600
3600	200	720000
		4865600

Ծոմակիները կը ծախուին Երկրագործական Պանքայի Կեդրոնատեղին, Կամուրջին մատնաճիւղը և սեղանաւորի խանութները:

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՆՍՏԵՂԻՆԱՑ

ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ

Գրեթէ Լիոնի դրամատան վրայի յարկը հաստատուած

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ արանց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի:

Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր և գժուարահաճ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՑԷԹի հագուստներէն:

ԳԻՆՆԵՐԸ ԲԱՅՑԱՌԱԿԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ ՁԵՂՉ ՉԿԱՑ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—34

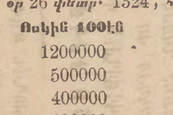

Gie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երեւեկութիւններ

Փետրուար

Դշ. 5/18 Ռեպոլի, Սինոպ, Սամսուն, Օրսու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բիղէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:

Դշ. 5/18 Օտեսա. Երիկուան ժամը 4ին:

Եշ. 6/19 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:

Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին:

Ուր. 7/20 Սէվաստօրոլ. ժամը 10ին:

Շբ. 8/21 Օտեսա. ժամը 10ին:

Եր. 8/21 Տարսանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտերուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բուսախտ և Աղէքս. ժամը 4ին:

50—38

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԷ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՈԼՈՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՈՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն:
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՆ Կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով:
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖԻԱՆԲԻՆ սկսեալ:
ԿԸ ՁԵՏԵԼԷ	ՊԱՆԲ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յանձնորդներուն յանձնած դրամները, պետական եւրախաւարուրիւն ունցող արժեքուղթերու վերածելով զանոնք:
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆ ՝ ՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱՄ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին

Ա.ԵՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Թիմարեք խան, Ղալաթիա, Բերեզինպէ Բազար

Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ:

ՄՈԽՐԱՁՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՑ

ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՁԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ

ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ

ՈՐ ԵՌՕՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ՁԱՅՆ

Դիւս իտալացի նշանաւոր քիմիագէտ Հերբիլ Ռամարինիի 75% խնայողութիւն!!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մաքրութիւն եւ ճերմկութիւն

ԱՆԹԵՐԻ ՀԱԿԱՆԵՒՈՒՄ

ԵԹԷ ՓՈՐՁԷՔԻ՝ ԴՈՒՐ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԻՐ

Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զանազան կառաւարներէ, տեղեկագիր պատասխ. քիմիագէտ Պ. Միկերոսէ և կայս. բժշկական վարժարանի բրոֆէսէօր Տօքթ. Ճէլանսկէ:

ԲՈԼՈՐ ՆՈՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈՅՈՒԼԲԱԹԻՒՆ ԲՈՎ ԿԸ ԴԵՆՈՒԻ

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ համար

ԲԱԲԱԵՕԱՆՆՈՒ, ՔՕԼԱՍԻ եւ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պաղտատ խան, թիւ 7, Կ. Պոլիս

ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ 50—42

ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Կովկասի հանքային ջուրերը, Ռուս կառավարութեան կողմէ արտօնուած և ծախուած, «Նարզան և Իսէնթուքի թիւ 20» անունով:

ՆԱՐԶԱՆԸ այնպիսի հանքաջուր մըն է որ արիւնը կը մաքրէ և գիրկական ուժերը կը կազդուրէ: Միզանցքի քրոնիկ հիւանդութիւնց և աւազախտի և ուրիշ հիւանդութիւնց դէմ ազդեցիկ է: Ախորժակ ալ կը գրգռէ: «Իսէնթուքի թիւ 20» լաւագոյն հանքային ջուրն է սեղանի համար: Ստամոքսին թթուաները կը չեզոքացնէ և մարսողութիւնը կը դիւրացնէ: ՆԱՐԶԱՆ ԵՒ ԻՍԷՆԹՈՒՔԻ թիւ 20 պաշտօնապէս արտօնուած են բժշկական հեղինակութիւնց կողմէ:

Գլխաւոր մթերանոցը և գրասենեակը կը գտնուին, Պոլիս, Տիվան Եոլու փողոց, թիւ 144, թէ՛ մնածքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուին մեր առաջին յանձնորդին «Թիւրքոսմիք Քօ-Օպէրաթիվ Սօսայթի լիմիթիտի»-ով, բոլոր դեղարանները, ճաշարանները, նպարավաճառանոցները և այլն: Նոյնպէս մեր մթերանոցին մէջ կը ծախուի Թաշէլէնի ջուր, կառավարական քօնթրոլի տակ:

Միակ ներկայացուցիչ ամբողջ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Ցունաստանի համար:

50—35 ԲՕԼ Է. ՇԵԼԱՄՈՒՆՕՅ

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.

ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 ֆր.

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 ֆր.

ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆՈՒԱՃԻՒՂԵՐ

Դավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանչեսթր, Սիկիզ եւ Իզմիր:

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև մեզ տարբ քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ: Կէնքրաս հաշիւներ կը բանայ: Ապահովագրութիւններ վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ: Սակաւանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ: Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ: Առաջարկներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ ժամանակներով: Վերջապէս սեղանատան ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով: Պանքս Սալոնիք փոքր վճարումներու համար ալ հնարաւորութիւն մը ունի, լաւագոյն պայմաններով: 50—7

ՈՍԿԵՐՁԱԿԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

"ԲՐԻՍԹՕՖԼ,,

ՄԻԱԿ ԵՒ ԵԶԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿ

ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

ՍԱ ՎԱՃԱՌԱՆԻԾԸ

ԵՒ ՔՐԻՍԹՕՖԼ ԱՆՈՒՆԸ

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿՏՈՐԻ Վ.ՐԱՑ

12—2

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆ

Ամենաբարձր գնահատութիւններու ստացած գեղեցիկ արտաքին ամենագեղեցիկ մեծ.

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ՝ Պօն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Ռուան, Պորտօ, Բարիզ, Լէվալուա-Բէրրէ

ՄԱԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ՝ Ֆիլիպվիլ, Ալժէ, Օրան, Լիոն, Սէթ, Տիժան, Պարսելոնա, Ժընեվ.

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆԸ, ամէնէն շատ քինինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հզի յատուկ տունկերով: Իր կազդրաւիչ ու հակաանդալին յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը: Առաւօտեան ճաշէն առաջ գործածութիւնը կամ ճաշէն առաջ առուած ատեն, զարմանալի ազդեցութիւն մը կունենայ: Ամէն ըմպելի մէջ դնելու համար ալ գործածուելիք է: Ամենուրեք ծանօթ է: Ամէն դարմանատան մէջ կը գտնուի:

Մանաւանդ Էնթրէն մի բդիկ մեր գրանատ սիրէ կեղծած ըլլալուն, մեր Բիքոն պատոյ մեր բոլոր յանախորդներուն խորհուրդ կուտանք առաջնակարգ ատներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը իւրաքանչիւր դրոյմը կրեն:

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ

Գ. Լ. ԲԱՐԼԱ:

Գ. Գ.

Ա. Բէրքիա Ղալաթիա

Էքզոնոմիք Գոօբէրատիվ Լալ. Բերա, Պոլիս եւ Գալատա

Բարատօրլօ եւ Մէլէքիանաթ Ղալաթիա

Ֆ. Սիթավրօրլօ »

Սիթավրօրլօ Եղբարք »

Քէպէրլի եղբարք »

Թէպէրլու և Ընկ. »

Գան Ռ. Տէսիան »

Վէնոսա Գասապեան (դպղմ.) Պոլիս

Մէնէմէ Գեազիմ »

Թ. Լէնս »

Պ. Սէֆերեան »

Ֆ. Վանտիրիանօս եւ Ընկ. »

Լիմիթ Լանտրան Բերա

Ցէմէթարքօրլու եղբ. և Ընկ »

Ֆ. Մարէնեան Բերա. Կ. Պոլիս. Ղալաթիա

Ս. Սիրէնեան Բերա. Կ. Պոլիս. Ղալաթիա

Ֆրանս Բերա

Եւն. եւն. եւն.

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 բուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէպարէն փողոց, Թիւ 14, Բօօքէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Նէյնի Ճամիի հրապարակ.

Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէք Գարու թիւ 10.

Պոլիս, Ասպտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.

Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գարու Իզմիր փողոց.

Գալատիա, Ալիքսանդր Անասթասիատիս շուկայի հրապարակ.

Գալատիա, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամբէսի.

Պէյօլուքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.

Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.

Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէյոլիքտէրէ ճամբէսի, Թիւ 137.

Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.

Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.

Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, դպրարանի հրապարակ.

Սան Սթէֆանօ, Բէյէճեան էֆ.:

17 Գործակալութիւնք օսմ. Գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրեն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառ. 228 խառն Ան. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	» Կէօքճէ Քըսրք	մկն.	2 20
1 39	» Սապանճը Բունար	»	1 38
2 33	» Ալտեունա	»	12 42
3 14	» Զէքիրլիէր	»	11 53
4 11	» Տէօյեր	»	11 05
4 40	» Իշհանիյէ	»	10 20
5 04	» Համամ	»	9 53
5 14	» Կարլիկէօյ Համամ	»	9 44
5 41	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	» Պէյրիւք Զօպանլար	»	8 20
7 36	» Զայ	»	7 33
8 21	» Իսհագլու	»	6 40
8 45	» Եասիհան	»	6 15
9 16	» Աք Չէհիր	»	5 53
9 48	» Աղարի քէօյ	»	5 13
10 30	» Զավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	» Իլկին	»	4 03
11 55	» Գասարն-Խանը	»	3 09
12 50	» Սէրայ-Ինի	»	2 27
1 22	» Մէյտան	»	1 47
2 22	» Բունար-Պայը	»	12 42
3 —	ժմն. Գոնիա	մկն.	12 —
Իրկ.			Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառ. 122 ա. Ն. Ան. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 121 խառն Իրկ Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	» Ագ Բունար	մկն.	10 18
2 24	» Ալբիւ Քէօյ	»	9 46
3 4	» Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	» Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	» Պիշէր	»	7 4
5 35	» Սոբիլէր	»	6 27
6 9	» Պէյլիք Քէօփրու	»	6 —
7 3	» Բօլաթլի	»	5 16
8 21	» Մալի Քէօյ	»	3 49
9 15	» Սէնճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
Իրկ.			Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառ. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 421 խառն Ան. Ժ. Վ.
7 15	մկն. Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն. Առտ-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱԵՈՒՆՏ - ՔԷՕՓԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կր. 322 խռ. Ան. Ժ. Վ.	324 խռ. Իր. Ժ. Վ.
Կայարան		
Ալտեունա մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05

ԴԱՐՁ	Կր. 321 խռ. Ան. Ժ. Վ.	323 խռ. Իր Ժ. Վ.
Կայարան		
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալտեունա ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ՍՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. Ժ. Վ.	Կառ. Թ. 46 խռ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. Թ. 41 խռ. Ժ. Վ.	Կառ. Թ. 43 խռ. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն. Քարաքէօյ Կամարլը	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն. Հայատար Փոշտ	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն. » »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն. Բէշիքթաշ	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն. »	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	» Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	» Կէյզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	» Ծիլ Իսգէլէսի	»	1 33	8 36
4 —	10 58	» Թաշլանճիլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	» Հէրեքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	» Եասքէմա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	» Թիւթիւն Զիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	» Ցէրքինէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն. Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն. »	ժմն.		6 41
6 11		» Պէօյիւք Տէրէճիք	մկն.		6 10
6 39		» Սապանճա	»		5 41
7 03		» Հասիքէօյ	»		5 25
7 44		» Կէյվէ	»		4 32
8 04		» Աք Հիսար	»		4 10
8 33		» Մէնքէլ	»		3 45
8 57		» Լէֆքէ	»		3 13
9 32		» Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն. Պէյլէճիք	մկն.		2 02
10 24		մկն. »	ժմն.		1 50
11 32		» Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		» Պոզեիւք	»		12 24
12 59		» Իին Իօնիւ	»		11 48
1 29		» Զուքուր Հիսար	»		11 16
եր 2 07		ժմն. Իսնի Շէհիր	»		10 40 առ.

Ընդհանուր վճռագրով Հայրն Սուրբ Գրիգոր

Լորենցo չոգենաւը, Նաւապետ Կրիչան:

Միքասս չոգենաւը, Նաւապետ Թորք:

Ընդհանուր վճռագրով Հայրն Սուրբ Գրիգոր

Քասպիոս չոգենաւը, Նաւապետ Ճօն:

Իզմիր Դարձակալներուն՝ Ֆ. Հիլլ Էնրիքսոն

Թիւ 22—24, Բիւլիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա 19 50—27

WILSON LINE

HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

ԸՆԴԱՌԷՋ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Նաւեր	Թոն	Նաւեր	Թոն	Նաւեր	Թոն	Նաւեր	Թոն	Նաւեր	Թոն
Ալպաս	1069	Տիրս	4311	Հիսարլը	1531	Մարսելլս	3709	Սարքիս	1119
Գլէնքի	3607	Տամիրս	988	Հիսարս	3720	Մէքքաս	3557	Տիրիս	1735
Սնէվլը	1541	Տարս	2883	Հարտիքս	1600	Միլս	1057	Սիլվիս	119
Սիթիզա	2277	Տրանս	1713	Հարմոնդ	595	Մանչէսթլլս		Սիզէա	1208
Պրանս	1822	Տիմոս	594	Իսպս	2354	Մուրլլս	3419	Բասրա	1328
Պրասինս	1284	Եգիպտ	3484	Իտասս	5540	Նէնա	1932	Թ. Ռիվերս	1546
Պրիֆիլս	4481	Էլսինորս	1520	Ճիրնս	1080	Օսիս	4100	Թարիս	3327
Դէլրս	1871	Էրանս	1841	Ռէնս	1053	Քէնիզիս	4036	Բարլէս	1479
Դարլիս	1837	Տրաս	354	Բարլին	3307	Օրլանս	1535	Օսպրեյս	342
Դարիս	1244	Թինլանս	1328	Բանս	1700	Բարլէմս	1437	Վասս	1916
Դասս	1094	Տրասմնիս	349	Լէս	1053	Բալս	519	Վալս	1269
Զիլանս	2729	Թրանսիլվանս	1582	Լէյնտիս	2272	Ռիսլէս	3529	Վարիսուրն	939
Սուէզիս	1831	Կարլիս	3060	Լիվերս	1648	Ռիմնալս	1553	Նէրս	1330
Դարլասս	1235	Կիլիանս	1143	Լարնիս	3191	Բալս	1612	Զէրս	[illegible]
Գանիս	2995	Կոս	1011	Մարս	724	Բանէս	1789	[illegible]	
Դարս	895	Կրանս	1695	Մարլեիս	1378	Բարլարս		[illegible]	

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլք

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆԴ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՁՐՈՑ ՀԱՄԱՐ ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ՆԵՐԱԿՈՒՐԻՆ ՀԱՄԱՐ ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԵԼ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—16

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԳ.— 1904ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 5 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի կիշէներէն, Ղալաթիա ամէն օր, ժամը 1էն մինչեւ 2½, կէսօրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէսօր: Կտրօններուն փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտրօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը. իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ այդ ընկալագիրը պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. պանքայի Մնտուկին, Ղալաթիա:

Կ. Պոլիս, 31 Դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԳ.— Մաքսային 4% փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ յունուար 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 12 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներէն, ամէն օր ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէ յետոյ, բացի ի կիրակիներէ, իսկ ուրբաթի օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Կտրօններուն փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտրօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը: Իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ, այդ ընկալագիրը պէտք է յանձնուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնտուկին, Ղալաթիա:

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԳ.— 1901—5ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 7 կտրօնին տոկոսը պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներէն, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէ յետոյ, բացի կիրակիներէ, իսկ ուրբաթի օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Կտրօններու փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտրօներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի պարտաթուղթի տէրերուն: Այդ ընկալագիրը, իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնտուկին, Ղալաթիա:

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԳ.— 1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յուն. 1էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 25 կտրօնին տոկոսը կը վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներէն, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½, կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթի օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէսօր: Կտրօններուն և ամօրթի եկած պարտաթուղթերուն փոխարէն, որոնց կ'ընկերանան թուակիր պօրտրօներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի պարտաթուղթի տէրերուն: Այդ ընկալագիրը, իր շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Մնտուկին, Ղալաթիա:

Կ. Պոլիս, 31 դեկտ. 1908

* * *

ԱԶԳ.— Թէմպէլիի Բրիօրիթէ 4% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1903 փետր. 1/14ին աւարտող պարտաթուղթերուն թիւ 20 կտրօնները եթէ երբեք չներկայացուին մինչ